

Zó werkt het kinderbrein!

Met 'Breinsleutels' krijg je als het ware toegang tot de hersenen van een kind en help je het kind beter leren. Dat is het idee achter het doe-, leer- en werkboek Breinsleutels – Het Jonge Kind. Informatie herhalen, iets voordoen, veel vragen aan kinderen stellen. Dingen die pedagogisch medewerkers bewust of onbewust al doen. Dankzij Breinsleutels weet je voortaan ook waarom en kun je deze hersenstimulansen bewust gaan inzetten.

TEKST CARLA OVERDUIN FOTO WILBERT VAN WOENSEL

Breinsleutels is ontwikkeld in de praktijk, door neuropsycholoog Marije Boonstra, twee orthopedagogen en kinderopvangorganisaties. De CED-Groep (trainers/adviseurs voor kinderopvang en onderwijs) bracht het in boekvorm uit. Doelgroep: pedagogisch medewerkers en leerkrachten die werken met kinderen van twee tot zes jaar. 'We hebben vakmensen gevraagd waar zij behoefte aan hadden. Dat was heel duidelijk: ze wilden niets nieuws horen, maar graag kennis en uitleg over hoe de hersenen van jonge kinderen werken en hoe je die het beste kunt stimuleren in hun ontwikkeling', aldus Boonstra.

Pilot

Om te kijken of Breinsleutels een praktisch hulpmiddel kan zijn, is dit jaar eerst een pilot bij enkele kinderopvangorganisaties gedaan. Stichting Peuteropvang IJsselmonde deed mee. 'Wij waren meteen enthousiast', vertelt stafmedewerker Trudie de Poorter. 'We zijn bezig een kwaliteitsslag te maken. Daarbij hoort dat we medewerkers ondersteunen bij de vaardigheden die zij nodig hebben om de ontwikkeling van peuters doelgericht te stimuleren. Daar sloot dit precies bij aan. Drie leidsters die bezig zijn met een hbo-opleiding hebben aan de pilot meegedaan.'

Tijdens bijeenkomsten van een dagdeel werd hen alles uitgelegd. **Breinsleutels gaat behoorlijk de diepte in als het gaat om kennis over hoe de kinders Hersenen werken.** Is de materie niet te ingewikkeld? 'Verre van dat', aldus De Poorter. 'Het is met goede uitleg heel snel begrijpelijk. De zenuwen in de hersenen maken continu verbindingen en jij als leidster kunt dat proces als het ware aanzetten en versterken met Breinsleutels.'

Hersenpoortjes

Peuteropvang IJsselmonde telt 12 locaties met 22 groepen in de regio Rotterdam-Zuid en IJsselmonde. Het is de bedoeling om Breinsleutels overal te gaan toepassen. Stafmedewerker Trudie de Poorter ziet veel praktische toepassingen en voordelen. 'Je kunt met Breinsleutels de hersenpoortjes bij het kind als het ware openzetten. Neem bijvoorbeeld de poort 'inhibitie', dat is onze rem op gedrag en emoties. Het helpt enorm als je leert dat dit bij een peuter nog niet helemaal ontwikkeld is. Een peuter kan heel impulsief zijn zonder remmingen, dat kan als vervelend worden ervaren. Door Breinsleutels heb je nu inzicht: die peuter heeft zijn inhibitie nog niet ontwikkeld, maar je kunt dat prikkelen door te herhalen, context te geven

LESJE BREINSLEUTELS

Leren doe je met je bovenkamer. Bij kinderen wil je de ontwikkeling stimuleren, je wilt dus toegang tot die bovenkamer. Toegang tot het brein gaat via vijf 'deuren'. Die deuren zijn het **langetermijngeheugen** en vier zogenaamde 'executieve' (uitvoerende) functies. Die vier functies zijn: **werkgeheugen** (nodig voor het uitvoeren en controleren van taken), **inhibitie** (de rem op je gedrag en emoties, dus nadenken voor je iets doet), **flexibiliteit** (zodat je kunt switchen in gedrag) en **planning** (dit gebruik je om te bedenken welke stappen je moet ondernemen om tot een doel te komen). Met deze vier functies kun je gedrag dus starten, stoppen en veranderen.

Om de deuren naar de hersenen te openen zijn er acht 'Breinsleutels'. Hiermee open je als het ware de bovenkamer van het kind en kan het beter leren.

De Breinsleutels:

1. Informatie herhalen (door herhaling blijven woorden hangen).
2. Geheugensteuntjes (een opruimliedje, uitspraken zoals 'handen wassen na het plassen').
3. Voorbeelden (zelf voordoen hoe het moet).
4. Context (in de huishoek zeg je: 'ik heb wel zin in een kopje thee').
5. Feedback (vertellen wat een kind goed heeft gedaan).
6. Hardop denken (benoemen wat je doet, waarom je het doet).
7. Vragen stellen (open vragen).
8. Clusteren (informatie wordt als 'groep' opgeslagen, bijvoorbeeld: bij een verjaardag horen slingers, taart, zingen).

en vragen te stellen. Zo kun je het gedrag beïnvloeden.' Ook Marlise Koen vindt de informatie over inhibitie een *eye opener*. Ze werkt als pedagogisch medewerker met 2- tot 4-jarigen bij het Sprookjesbos (Peuter & Co) in Overschie en deed mee aan de pilot. **'Wat peuters denken, doen ze meteen. Ze hebben nog geen rem. Daar kun je iets van zeggen, maar nu bedenk ik: welke Breinsleutels kan ik inzetten om daar aan te werken?'** Je vraagt: waarom wil je dat omgooien? Of je geeft feedback: 'Als je dat omgooit, gaat het kapot.' Ze weet nu ook hoe ze het langetermijngeheugen kan stimuleren. 'Bijvoorbeeld door te clusteren. Terwijl je in de huishoek zit, vraag je het kind: wat hoort er allemaal in de keuken? Zo geef je context en leert het kind wat er bij elkaar hoort (een cluster).'

Bewuster

Marlise volgde samen met een paar collega's twee Breinsleutels-bijeenkomsten. Na de eerste les ging ze aan de slag met een opdracht. 'Wat heel fijn is: je past eigenlijk al die Breinsleutels al toe. Je plaatst dingen in context, je clustert, geeft feedback, stelt vragen. Eigenlijk is alles wat je doet goed.' Marlise vindt Breinsleutels leerzaam, maar wel 'pittige stof'.

Haar conclusie: **'Ik ga door Breinsleutels niet anders werken, maar ik ben me veel bewuster van waarom ik de kinderen zo benader.'** Trudie de Poorter van Peuteropvang IJsselmonde: 'Sommige kennis is bij de medewerkers wel aanwezig, maar wordt met Breinsleutels duidelijk op een rij gezet. Als je het niet kunt benoemen, kun je het ook niet voor jezelf actief inzetten.'

Tip

Hoe gaat Peuteropvang IJsselmonde nu verder met Breinsleutels? 'We hebben er een thema-avond over gehouden voor de hele organisatie en houden het levend in het pedagogisch overleg', aldus De Poorter. Haar tip: 'Gebruik Breinsleutels in combinatie met veel spelen en beweging. **We willen altijd graag de cognitieve aspecten bij het kind stimuleren, door bijvoorbeeld woordjes te leren. Daar zijn de hersenen van een peuter eigenlijk nog niet aan toe.** Veel belangrijker is dat je spelenderwijs en door beweging kinderen stimuleert. Met veel spelen en bewegen maken de hersenen de noodzakelijke verbindingen aan.'

Breinsleutels wordt begeleid met workshops en trainingen van CED-Groep. <